

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Būvniecības nozares un tās uzņēmumu ilgtspējīgas konkurētspējas stratēģija"

COM(2012) 433 final

(2013/C 198/07)

Ziņotājs: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU** kgs

Līdzziņotājs: **Enrico GIBELLIERI** kgs

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2012. gada 7. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Būvniecības nozares un tās uzņēmumu ilgtspējīgas konkurētspējas stratēģija"

COM(2012) 433 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Rūpniecības pārmaiņu konsultatīvā komisija savu atzinumu pieņēma 2013. gada 12. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 489. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 17. un 18. aprīlī (17. aprīļa sēdē), ar 128 balsīm par, 2 balsīm pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē 2012. gada jūlijā publicēto Komisijas rīcības plānu būvniecības nozares ilgtspējīgai konkurētspējai.

1.2. EESK atzīst būvniecības nozares stratēģisko nozīmi Eiropas ekonomikā, ņemot vērā minētās nozares ieguldījumu IKP veidošanā, kā arī nodarbinātības un ekonomikas izaugsmes veicināšanā.

1.3. EESK uzskata, ka būvniecības nozare ir nozīmīga dalīb-niece centienos samazināt ES enerģijas pieprasījumu, cilvēces ekoloģisko pēdu un klimata pārmaiņu ietekmi, kā arī veicināt pielāgošanos tām. EESK pauž cerību, ka rīcības plāns sekmēs nozares attīstību, risinot šīs sabiedrībai svarīgās problēmas.

1.4. Būvniecības nozare, kas veido gandrīz 10 % ES IKP, ir īpaši nozīmīga veselīgai ekonomikai kopumā. Centienos veicināt izaugsmi valstu politiķiem būs jāpievēršas būvniecības nozarei, tāpat kā Komisija to ir veikusi šajā paziņojumā, un jāraugās, lai nozarei tiktu nodrošināti pareizi finansiālie un regulatīvie nosacījumi ar mērķi veicināt izaugsmi, nodarbinātību un vides aizsardzību, ko visnotaļ pamatoti sagaida ES iedzīvotāji.

EESK uzskata, ka būvniecības nozarei nav vajadzīgs tiešs finansiāls atbalsts, piemēram, subsīdijas, bet rīcības plānam vajadzētu būt vērstam uz tādu politisko un tiesisko satvaru, kas ļaus nozarei optimāli pildīt savu lomu kā ekonomikas izaugsmes, sociālās labklājības un vides aizsardzības veicinātāji; tādēļ vajadzētu nodrošināt atbilstīgu publisko ieguldījumu un privātā finansējuma plūsmu, lai atbalstītu dzīvotspējīgus projektus, kā

arī tādu dalībvalstu ekonomikas finansēšanu, ko galvenokārt nodrošina banku kredīti, nosakot tūlītējus un efektīvus pasākumus, lai uzlabotu MVU piekļuvi kredītam, tostarp paredzot īpašus garantijas un pretgarantijas mehānismus.

1.5. Arī ES regulatīvo un standartizācijas sistēmu vienkāršība, stabilitāte un saskaņotība ir izšķirīgs faktors Eiropas būvniecības nozares iekšējai un ārējai konkurētspējai.

1.6. EESK skaidri apzinās, ka taupības pasākumi, būdami vērsti uz strukturālā līdzsvara atjaunošanu, tomēr neved uz izaugsmes atjaunošanu, bet gan saasina ekonomikas krīzes ietekmi daudzās valstīs. Investīcijas ilgtspējīgās ēkās un infrastruktūrā ir vajadzīgas, lai nodrošinātu Eiropas turpmāko izaugsmi un nodarbinātības perspektīvas.

1.7. Organizēta pilsoniskā sabiedrība aicina Komisiju, Eiropas Parlamentu, Padomi un dalībvalstu valdības atzīt investīcijas ilgtspējīgās ēkās un vitāli svarīgā infrastruktūrā kā stratēģisku veicinošu faktoru ekonomikas un nodarbinātības turpmākai izaugsmei, nevis tikai kā vienu no publisko izdevumu veidiem. Turklāt EESK iesaka, ka šādus ieguldījumus nevajadzētu izmantot, lai aprēķinātu katras valsts sniegumu saistībā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu.

1.8. Ir milzīgas potenciālas iespējas samazināt pieprasījumu pēc enerģijas, renovējot novecojošo ēku fondu, lai sasniegtu ES mērķus samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par 20 % un samazināt enerģijas pieprasījumu par 20 %. Šāda darbība arī samazinātu fosilo energoresursu importu un palīdzētu nodrošināt, ka vairāk ES resursu paliek Eiropā, tādējādi palīdzot saglabāt un radīt darba vietas pašreizējās finanšu un ekonomikas

krīzes apstākļos. Lai realizētu šo potenciālu, valstīm ir jānodrošina pietiekami finansiālie un fiskālie stimuli, lai orientētu tirgu uz lielākiem enerģijas ietaupījumiem un lai nodrošinātu, ka prasmju plaša tiek samazināta.

1.9. Īpaši svarīgs uzdevums ir uzlabot Eiropas transporta, enerģētikas un platjoslas infrastruktūru, lai apmierinātu nākamo paaudžu vajadzības un nodrošinātu Eiropas starptautisko konkurētspēju un pievilcību ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem (ĀTI). Ja valdības nesaskatīs šāda veida ieguldījumu nozīmi, Eiropa riskē atpalikt no citām pasaules daļām gan ekonomikas, gan sociālās labklājības jomā.

1.10. Demogrāfiskās pārmaiņas izvirza jaunus uzdevumus apbūves jomā, kas nozarei būs jārisina. Tie ir saistīti ar iedzīvotāju novecošanās ietekmi uz piekļuvi apbūves videi. EESK atzīmē Eiropas Standartizācijas komitejas (CEN) veikto darbu saskaņā ar Eiropas Komisijas piešķirtajām pilnvarām, lai pielāgotu attiecīgos standartus koncepcijas "Dizains visiem" principiem. Turklāt būvniecības nozare saskaras ar darbaspēka novecošanas problēmu. Šajā sakarā EESK atgādina stratēģiju "Eiropa 2020" gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei⁽¹⁾ un par uzdevumiem ekonomikā kopumā.

1.11. Papildus būvniecības nozares ieguldījumam klimata pārmaiņu mazināšanā pielāgošanās klimata pārmaiņu radītajām sekām rada jaunus uzdevumus apbūves jomā, kas nozarei būs jārisina. Tie ietver ārkārtēju meteoroloģisko apstākļu ietekmi, kas prasa noturīgāku apbūvi, kā arī pienācīgas aizsargājošas struktūras. EESK uzsver nepieciešamību ņemt to vērā arī saistībā ar spēkā esošajām standartizētajām tehniskajām metodoloģijām, piemēram, Eirokodiem.

1.12. Būvniecībai ir īpaši svarīga loma šo uzdevumu risināšanā, ar nosacījumu, ka ir pieejamas nepieciešamās investīcijas un, kaut gan projektu obligācijas ir veids, lai projektiem piesaistītu papildu privāto finansējumu, tās nevar aizstāt publiskos ieguldījumus.

1.13. Daudzi būvniecības nozares uzņēmumi, jo īpaši MVU, izjūt intensīvu spiedienu saistībā ar novēlotiem maksājumiem no publiskā sektora un no privātā sektora klientu puses. Direktīva 2011/7/ES par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos ir pareizi jāpiemēro, lai nodrošinātu uzņēmumu izdzīvošanu. Lai pilnībā īstenotu Direktīvas 2011/7/ES noteikumus un sasniegtu tās mērķus, EESK uzstāj, ka iepirkumos par maksimālo termiņu maksājuma veikšanai / maksājuma pieņemšanai ir jānosaka 30 dienas un rēķinu apmaksas noteikumu ievērošana

jānodrošina, pieņemot atbilstošus budžeta un administratīvos pasākumus (īpaši par bankas kredīta saņemšanu nokavēto maksājumu veikšanai). EESK piekrīt, ka ir svarīgi vispirms atrisināt pirms Direktīvas 2011/7/ES transponēšanas konstatēto nokavēto maksājumu problēmu. Būtiskie rēķinu apmaksas kavējumi dažādos iepirkumu konkursos ievērojami mazina uzņēmumu konkurētspēju, rentabilitāti un dzīvotspēju. Valstīs, kurās līdz šim bija spēkā īsāki maksājumu termiņi, nevajadzētu izmantot direktīvā noteiktos atbrīvojumus, lai pagarinātu šos periodus. EESK iesaka, ka šajā sakarā 30 dienu maksājumu termiņš būtu maksimāli pieļaujama rēķinu apmaksai (ieskaitot rēķinu pieņemšanu un pārbaudi).

1.14. Lai neapdraudētu vai būtiski nemazinātu ekonomikas atlabšanas iespējas, EESK uzsver nepieciešamību atsākt un palielināt kredītu piešķiršanu bankās investoriem un reālajai ekonomikai. EESK iesaka novērst pārmērīgas piesardzības prasības kredītu piešķiršanā un prioritātes piešķiršanu ieguldījumiem vērtspapīru veidā, mazinot kredītu piešķiršanu uzņēmumiem, kam izdevies izdzīvot krīzes apstākļos. Pārejas aizdevumiem ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu ikdienas izdzīvošanu daudziem uzņēmumiem, jo īpaši MVU. Pašreizējā ierobežotā banku kredītēšana reāli apdraud šādu uzņēmumu dzīvotspēju. Lai nepasliktinātu jau tā saspringto stāvokli kredītēšanas jomā, finanšu uzraudzības noteikumiem, piemēram, tiem, kas ierosināti saskaņā ar Bāzeles III līgumu, nevajadzētu vēl vairāk ierobežot banku kredītu pieejamību reālajai ekonomikai. Lai to panāktu, iespējai aizņemties lētu naudu no ECB būtu jāklūst atkarīgi no nosacījuma, ka nozīmīga tās daļa ir jānovirza par labu reālajai ekonomikai.

1.15. Būtisks nosacījums, lai radītu ilgtspējīgu un konkurētspējīgu būvniecības nozari, ir nodrošināt labus darba apstākļus šajā nozarē. Atkins 1993. gada ziņojumā⁽²⁾ ir secināts, ka būvniecības nozare, kas ir atkarīga no nestabilām nodarbinātības formām, piemēram, viltus pašnodarbinātības, rada šķēršļus produktivitātei. Tādēļ rīcības plānā būtu jāiekļauj arī stratēģijas, lai stabilizētu nodarbinātību un apkarotu tādu prettiesiskus darbības veidus kā viltus pašnodarbinātība šajā nozarē.

1.16. Neatkarīgi no nodarbinātības formām ir jānodrošina stimuli darbaspēka prasmju uzlabošanai un mūžizglītības iespēju veicināšanai.

1.17. Noteikumu un sociālo pienākumu neievērošana izkropļo būvniecības tirgu. Tāpēc ir jānodrošina vienlīdzīgi konkurences nosacījumi, pamatojoties uz noteikumiem un sociālajiem nosacījumiem, kas ir spēkā uzņēmējā valstī. Lai to panāktu, ir jāpiemēro pienācīgi tiesību aizsardzības mehānismi uzņēmējā valstī.

⁽¹⁾ Komisijas paziņojums COM(2010) 2020 (2010. gada 3. marts) "Eiropa 2020": stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei".

⁽²⁾ Sector, Strategic Study on the Construction Sector: Final Report: Strategies for the Construction Sector, WS Atkins International (1993).

1.18. EESK aicina Eiropas iestādes un dalībvalstis pastiprināt politiku un veikt konkrētus pasākumus cīņai pret korupcijas un noziedzīgo organizāciju ietekmi uz publiskā iepirkuma konkursiem, galvenokārt attiecībā uz lieliem infrastruktūras projektiem; šāda ietekme rada nepieņemamu un negodīgu konkurenci, izmantojot draudus un vardarbību, kas mazina brīvību un demokrātiju.

1.19. EESK uzsver, ka dalībvalstīm būtu jāļauj piemērot esošos un papildu kontroles pasākumus vai administratīvas formalitātes, kas tiek uzskatīti par efektīviem un nepieciešamiem. Tas iekļauj pienākumu nodrošināt šādas kontroles, uzraudzības un izpildes mehānismus, kā arī to, ka efektīvas un pienācīgas pārbaudes patiešām tiek veiktas, lai nodrošinātu atbilstību valstu tiesību aktiem un "darba ņēmēju norīkošanas direktīvai" (96/71/EK).

1.20. Viesstrādniekiem būtu jānodrošina tiesības uz minimāliem sociālajiem apstākļiem un/vai vienlīdzīgu attieksmi, pamatojoties uz uzņēmējas valsts nosacījumiem un noteikumiem. Būtu jāievieš pienācīgi izpildes mehānismi, lai cīnītos pret sociālo dempingu un nevienlīdzīgu attieksmi tiesību normu ievērošanas ziņā pret viesstrādniekiem.

1.21. Ir jāuzlabo pētniecības un izstrādes īpatsvars būvniecības nozarē kā līdzeklis, lai palielinātu produktivitāti. Ir nepieciešama politika, kas vērsta uz pastāvīgu inovāciju, paaugstinātu produktivitāti, balstoties uz darbaspēka kompetenci, viediem jaunajiem produktiem un darba organizāciju, kā arī kvalitatīvām darba vietām. Šajā sakarā viens no jaunās attīstības virzītājiem varētu būt vides tehnoloģijas.

1.22. EESK atbalsta taisnīgus un līdzsvarotus līgumu nosacījumus, kas būtu jāievieš visās ES dalībvalstīs, iekļaujot arī ārpus ES esošu valstu uzņēmumus, kuri darbojas ES būvniecības tirgū. Saimnieciski izdevīgāko piedāvājumu (nevis "zemāko cenu") veicināšana, kā arī konsekventa pieeja, noraidot nesamērīgi lētus piedāvājumus, ir efektīvas un godīgas konkurences ļoti nozīmīgi balsti.

1.23. Lai labāk sekmētu ilgtspējīgu attīstību būvniecības jomā, EESK iesaka vērtēt un aprēķināt aktīvus, pamatojoties uz to aprites ciklu kopumā. Vajadzības gadījumā šādi novērtējumi būtu jābalsta uz standartiem, ko izstrādājusi vai pieņēmusi Eiropas Standartizācijas komiteja (CEN).

1.24. EESK atzinīgi vērtē ES augsta līmeņa forumu būvniecības jomā un vēlas tajā piedalīties, lai palielinātu to ES politikas jomu saskaņotību, kuras attiecas uz būvniecības nozari.

2. Konteksts

2.1. ES-27 būvniecības nozari ir nopietni ietekmējusi finanšu krīze, kas sākās 2008. gadā, un ekonomikas turpmākā lejupslīde būvniecības jomā. Izaugsmes atjaunošanu ir aizkavējusi valsts parāda krīze eurozonas valstīs un taupības programmu ieviešana daudzās dalībvalstīs.

2.2. Tomēr 2011. gadā būvniecības nozare sasniedza apgrozījumu 1 208 miljardu EUR apmērā, kas veido 9,6 % no ES-27 IKP un 51,5 % no bruto pamatkapitāla ⁽³⁾.

2.3. Būvniecības nozarē ir 3,1 milj. uzņēmumu, no kuriem 95 % ir MVU ar mazāk nekā 20 darbiniekiem, un 93 % ir mazāk nekā 10 darbinieku.

2.4. Būvniecības nozare ir lielākais rūpnieciskais darba devējs Eiropā, kas 2011. gadā nodarbināja 14,6 miljonus darba ņēmēju jeb 7 % no kopējā strādājošo skaita un 30,7 % no rūpniecībā nodarbināto darbinieku skaita. Kopš 2008. gada nodarbinātība pastāvīgi ir samazinājusies.

2.5. Ņemot vērā sviras efektu (viens šajā nozarē strādājošais ģenerē vēl divas darba vietas citās nozarēs), Eiropas Savienībā ir 43,8 milj. darbinieku, kas tiešā vai netiešā veidā ir atkarīgi no būvniecības nozares.

2.6. Dažādās dalībvalstīs būvniecības nozari ir ietekmējuši vieni un tie paši saimnieciskie faktori, kuri pēc būtības ir šādi:

— kredītu krīzes ilgstošā ietekme, kas ir ierobežojusi kredītesānu;

— atlikušo atveseļošanas pasākumu atcelšana;

— valsts parāda krīze, kas sākās 2010. gada vasarā;

— turpmākā taupības pasākumu ieviešana visā Eiropā.

2.7. Valstu centienus apdraud budžeta un fiskālās konsolidācijas pasākumi, kā arī ievērojami investīciju samazinājumi, lai pārvarētu valsts parāda krīzi.

2.8. Šāda situācija vēl vairāk ir vājinājusi uzņēmēju un patērētāju jau tā trauslo uzticību.

2.9. Kā sekas samazinājumiem visos būvniecības segmentos ir prognozēts būvniecības produkcijas kopējais samazinājums par vairāk nekā 2 % 2012. gadā.

2.10. Pasaules Bankas veiktajā analizē būvniecība ir iekļauta starp nozarēm, kurās korupcija un organizētā noziedzība izpaužas šādos veidos:

— projektu piešķiršana pēc politiskajām interesēm, nevis konkursa kārtībā;

— akreditācijas veidi attiecībā uz sertifikācijas procedūrām būvniecībā.

ES dalībvalstīs ir identificētas šādas korupcijas izpausmes:

⁽³⁾ FIEC Statistical Report R54.

— finanšu inženierijas prakse un novēloti maksājumi par būvniecības uzņēmumu veiktajiem darbiem;

— tiek uzturēti tehniski, administratīvi vai reglamentējoši šķēršļi, kas izkropļo publiskā iepirkuma procesu.

3. Komisijas priekšlikums

3.1. Ierosinātās stratēģijas mērķi ir šādi:

— risināt galvenās problēmas, ar kurām nozare saskaras šobrīd un saskarsies līdz 2020. gadam saistībā ar ieguldījumiem, cilvēkkapitālu, enerģiju, prasībām vides jomā, tirgu reglamentēšanu un pieeju tiem;

— piedāvāt īstermiņa un vidējā termiņa rīcības plānu minēto problēmu risināšanai.

3.2. Priekšlikuma darbības joma ir šāda:

— veicināt pieprasījumu pēc ilgtspējīgas apbūves, jo īpaši saistībā ar ēku renovāciju;

— uzlabot piegādes/vērtības ķēdes un iekšējā tirgus darbību būvniecības produktu un pakalpojumu jomā;

— paplašināt tirgus perspektīvas ES būvniecības uzņēmumiem starptautiskā mērogā.

3.3. Ierosinātais rīcības plāns ir pirmām kārtām vērsts uz šādiem 5 mērķiem:

3.3.1. labvēlīgu ieguldījumu nosacījumu veicināšana;

3.3.2. cilvēkkapitāla bāzes uzlabošana;

3.3.3. resursu izmantošanas efektivitātes, ekoloģisko raksturlielumu un uzņēmējdarbības iespēju uzlabošana;

3.3.4. būvniecības iekšējā tirgus nostiprināšana;

3.3.5. ES būvniecības uzņēmumu konkurētspējas veicināšana pasaules mērogā.

3.4. Attiecībā uz pārvaldību ir ierosināts trīspusējs stratēģiskais forums (Komisija, dalībvalstis, ieinteresētās personas), lai uzraudzītu stratēģijas īstenošanu.

4. Pašreizējais stāvoklis būvniecības nozarē — SWOT analīze

4.1. Pozitīvās iezīmes

4.1.1. Klimata pārmaiņu ietekmes mazināšana un pielāgošanās tām un cilvēces ekoloģiskās pēdas samazināšana.

Būvniecības nozare ietilpst vietējās uzņēmējdarbības jomā un ir ļoti darbietilpīga. Ražošanu tādēļ nevar pārcelt uz ārzonām, tādējādi nodrošinot, ka nodarbinātība paliek ES.

43,8 milj. darba ņēmēju ES-27 joprojām ir tiešā vai netiešā veidā atkarīgi no būvniecības nozares.

Liels skaits būvniecībā iesaistīto mikrouzņēmumu un MVU nozīmē, ka šī nozare ir dziļi iesakņota vietējās kopienās, atspoguļojot vietējo tradīciju un kultūru daudzveidību.

Daudzās dalībvalstīs būvniecības nozarei kopā ar arodizglītības iestādēm ir svarīga loma, nodrošinot prakses vietas jaunajiem darbiniekiem un tādējādi sekmējot sociālo mobilitāti.

4.2. Trūkumi

4.2.1. Daudzās valstīs būvniecības nozares darbībai traucē noteikumi, kas apgrūtina uzņēmumu sadarbību (piemēram, noteikumi par atbildību), sarežģīta vērtību ķēde un augsts potenciāls konfliktiem un neefektivitātei. Tas ir šķērslis paaugstinātai konkurētspējai.

4.2.2. Neraugoties uz nesajamajiem uzlabojumiem, piemēram, manifestu ar nosaukumu "Būvniecības uzplaukums Eiropas nākotnei", ko Eiropas Būvniecības foruma neformālā platforma sākotnēji publicēja 2010. gada novembrī un pārpublicēja 2013. gada janvārī saistībā ar Komisijas paziņojumu, būvniecības nozarē darbojas tik daudz atšķirīgu ieinteresēto dalībnieku, ka ir grūtības saskaņot dažādos viedokļus un paust vienotu nostāju valstu vai Eiropas līmenī.

4.2.3. Virknē gadījumu šī nozare ir bijusi tendēta uz spekulatīviem nekustamā īpašuma bumiem, kas izveidojās vairākās dalībvalstīs 21. gadsimta pirmajā desmitgadē un ko veicināja nekustamā īpašuma attīstībai pieejami kredīti ar zemām procentu likmēm.

4.2.4. Politikas pasākumi ar mērķi veicināt noteiktus būvniecības veidus — piemēram, fiskālie stimuli energoefektīvai renovācijai vai ēku modernizācijai, vai valsts regulēti tarifi, lai atbalstītu mikroatjaunojamos resursus, — bieži vien ir neprognozējami, ar īstermiņa raksturu un tiek samazināti, pirms ir jūtamas to radītās priekšrocības.

4.2.5. Publiskais iepirkums tradicionāli ir balstīts uz zemāko cenu. Šāds spiediens samazināt piedāvājuma cenas neļauj uzņēmumiem ieviest inovācijas savos darbības procesos un investēt jaunos un inovatīvos materiālos. Turklāt publiskajos iepirkumos bieži vien nav ļauts iesniegt variantus. Variantu piedāvāšanas iespēju trūkums līdzās ierobežojošiem apdrošināšanas režīmiem ir papildu šķēršļi inovācijas veicināšanai.

4.2.6. Būvniecības nozarē ieguldījumi pētniecībā un izstrādē ir mazi salīdzinājumā ar citām nozarēm, jo šai nozarei ir raksturīga sadrumstalotība, augsta reglamentācijas pakāpe, būvdarbu preskriptīvais raksturs un tradicionāli ierobežotas peļņas normas būvniecībā. EESK tomēr atzīmē publiskā un privātā sektora partnerību energoefektivitātes jomā (EEB), kas apvieno Eiropas Savienības atbalstu pētniecībai un izstrādei un atbilstošu privātā sektora finansējumu.

4.2.7. Neraugoties uz ievērojamu progresu pēdējo gadu laikā, būvniecības nozare joprojām cieš no tēla problēmas, un nepieciešamība uzlabot tās sniegumu darba drošības un veselības aizsardzības jomā joprojām ir prioritāte. Kopumā un neatkarīgi no lejupslīdes nozare joprojām nespēj piesaistīt pietiekami daudz kvalificētu inženieru no universitātēm. Līdz ar demogrāfiskajām pārmaiņām šī problēma pastiprināsies. Pašai nozarei jārisina sava tēla problēma un jāspēj veiksmīgi piesaistīt jaunus kvalificētus darbiniekus.

4.3. Iespējas

4.3.1. Ēku energoefektivitāte ir milzīga iespēja nozarei pastiprināt savu darbību ar esošajām tehnoloģijām. Tomēr valstu valdībām ir jāatzīst šis potenciāls un jāsniedz nepieciešamais finansiālais atbalsts un fiskālie stimuli.

4.3.2. Dalībvalstīm un Eiropas Savienībai būtu jākoordinē liela mēroga investīciju programmas attiecībā uz svarīgākajām infrastruktūrām un ēkām virs summām, kas paredzētas Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta ietvaros nākamajā daudzgadu finanšu shēmā.

4.3.3. Vidējā termiņā un ilgtermiņā nozarei ir potenciāls nodrošināt ilgtspējīgu ekonomiku ar zemām oglekļa emisijām, izmantojot nepieciešamos regulatīvos un finansiālos stimulus.

4.3.4. Būvniecības nozare būs priekšējās pozīcijās klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās uzdevumu risināšanā.

4.3.5. Jauno tehnoloģiju attīstība, kas balstīta uz IT, piemēram, Būvniecības informācijas modelēšana (BIM), palīdz veicināt inovāciju un uzlabot efektivitāti šajā nozarē.

4.4. Draudi

4.4.1. Galvenais drauds būvniecības nozarei ir publisko un privāto investīciju trūkums, kas jau ir izraisījis dzīvotspējīgu uzņēmumu bankrotus un milzīgu nodarbinātības samazinājumu kopš 2008. gada. Ilgstoša lejupslīde būvniecības nozarē izraisīs neatgriezenisku zudumu arhitektu, projektētāju, inženieru un amatnieku vidū.

4.4.2. Saistībā ar iepriekš minēto nozari apdraud arī darbaspēka novecošanās un kvalificētu jaunu darbinieku trūkums. Vācijā apkopotie dati liecina, ka 2011. gadā 44 % darbinieku bija vecāki par 45 gadiem.

4.4.3. Vēl viens drauds ir trešo valstu uzņēmēju iesaistīšanās ES iepirkumu tirgos. Šādi uzņēmumi, kas bieži vien ir valsts īpašumā, ir izmantojuši savas izcelsmes valsts finansējumu, apdraudot godīgu konkurenci, piemēram, gadījumā ar automaģistrāli A2 Polijā 2009. gadā, kur bija iesaistīts Ķīnai piederošs valsts uzņēmums. Šāda negodīga konkurence pazemina kvalitāti būvniecības nozarē, kā arī apdraud būvniecībā nodarbināto vietējo darbinieku atalgojumu.

4.4.4. Iestāžu spiediens attiecībā uz līdzekļu taupību publisko iepirkumu konkursos bieži izraisa nepamatoti lētus piedāvājumus (ALT). Šādi publiskie iepirkumi pazemina apbūves kvalitāti, apdraud darba ņēmēju sociālo aizsardzību un palielina izmaksas ilgtermiņā.

4.4.5. Būvniecības nozare jau tagad ir lielā mērā reglamentēta saimnieciskā darbība, un tas ir visnotaļ pamatoti, taču ES līmenī pieņemtais tiesiskais regulējums, kam jārisina ar būvniecības nozari saistītie riski, var būt neproduktīvs, ja tas nav saskaņots.

4.4.6. Nodarbinātības ļoti mobilais raksturs ir viena no ES būvniecības nozares galvenajām iezīmēm. Darbaspēku no citām valstīm un jo īpaši pašnodarbinātas personas un uz laiku norīkotus darba ņēmējus nedrīkst izmantot kā sociālo dempingu nolūkā izvairīties no sociālās apdrošināšanas iemaksām un sociālām saistībām, kas ir spēkā uzņēmējā valstī.

4.4.7. Attiecībā uz būvmateriālu nozari izejvielu pieejamība nākotnē, kā arī resursu izmantošanas efektivitāte ir īpaši nozīmīgs izaicinājums.

5. Ekonomikas jomas dalībnieku, sociālo partneru un organizētas pilsoniskās sabiedrības viedokļi

5.1. Uzklaušanās sanāksmē, ko CCMI rīkoja 2012. gada 19. decembrī, tika uzsvērti šādi galvenie aspekti.

5.1.1. Komisijas paziņojums ir publicēts laikā un tajā ir iekļauti daudzi būvniecības nozarei aktuāli aspekti.

5.1.2. Ierosinātā stratēģija neietver taktiku, kā risināt klimata pārmaiņu ietekmi uz nozari.

5.1.3. Projektu finansējums un novēlotu maksājumu tendence joprojām ir svarīgi būvniecības nozares darba kārtības temati.

5.1.4. Aktuāla ir darbaspēka novecošanās problēma, kas jārisina, piesaistot jaunus kvalificētus darbiniekus.

5.1.5. Ir nepieciešama pastiprināta pieeja, lai novērstu galvenos draudus un trūkumus un lai nodrošinātu stratēģijas "Eiropa 2020" un TEN mērķu sasniegšanu.

5.1.6. Bez augstas projektēšanas un izpildījuma kvalitātes mēs nevarēsim nodrošināt ilgtspējīgu būvniecību vai būvniecības nozares ilgtspējīgu konkurētspēju. Augstas kvalitātes projektus un izpildījumu nevar sasniegt ar tādiem publiskajiem iepirkumiem, kas balstīti tikai uz "zemāko cenu kritēriju", ignorējot ilgtermiņa izmaksas.

5.1.7. Publiskais iepirkums būvniecības pakalpojumu jomā tradicionāli ir balstīts uz zemāko cenu, kas neļauj uzņēmumiem ieviest inovācijas savos darbības procesos un investēt jaunus un inovatīvos materiālos. Inovāciju kavē arī tādi apdrošināšanas režīmi, kas soda uzņēmumus, kuri vēlas dažādot savu darbības praksi vai izmantot inovatīvus materiālus.

5.1.8. Konkurences nevienlīdzībai starp uzņēmumiem ESAO un BRICS valstīs ir vajadzīgi konkrēti risinājumi.

5.1.9. Kā iespējams stimulēs vēlreiz būtu jāapsver samazināta PVN likme mājokļiem par pieejamām cenām.

5.1.10. Arī sociālā partnerība būvniecības nozarē, kas ir radījusi vairākas uz paritāti balstītas NVO, dalībvalstīs būtu jāturpina attīstīt un uzlabot līdzās sociālajam dialogam, lai risinātu šai nozarei ļoti raksturīgas problēmas (veselība un drošība, apmācība, atvaļinājumu apmaksas u.c.).

5.1.11. Nepieciešams un lietderīgs ir arī ētikas kodekss, lai mazinātu korupcijas ietekmi.

5.1.12. Ir vajadzīga pastiprināta saziņa attiecībā uz investīciju politikām, lai uzlabotu uzņēmumu stratēģijas, kas patlaban galvenokārt ir balstītas uz īstermiņa izdzīvošanu.

5.1.13. Komisijas izveidotais Augsta līmeņa būvniecības forums, kas uzsāk savu darbību 2013. gada janvārī, ir ļoti vajadzīgs, un EESK būtu tajā jāpiedalās.

6. Vispārīgas piezīmes

6.1. Būvniecības nozares prognozējamo attīstību raksturo šādas iezīmes:

- ēku energoefektivitāte, resursu izmantošanas efektivitāte ražošanā, pārvadājumos un produktu izmantojumā ēku būvniecībai un infrastruktūras izveidei;
- ekonomika ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni, kam ir milzīga ietekme uz celtniecības un būvniecības nozari;
- globālie izaicinājumi, ko veido:
 - globalizēta nelīdzsvarota konkurence;
 - energoefektivitāte;
 - ilgtspējīgas ēkas;
 - noturība pret katastrofām;

- iekšēju klimatu;
- ēku un būvmateriālu atjaunināšana, pārstrāde un otrreizējā izmantošana;
- projektēšana atbilstoši nākamo klientu pasūtījumam;
- darbaspēka novecošanās;
- publiskā iepirkuma procedūras;
- publiskā un privātā sektora partnerība (PPP);
- veselības un drošības jautājumi;
- uzņēmējdarbības ētika.

6.2. Būvniecības nozarē ir vajadzīga "barības ķēde" starp iesaistītajiem dalībniekiem: būvuzņēmumiem, plānotājiem, arhitektiem, projektētājiem, attīstītājiem u. c. vajadzētu būt iesaistītiem tādās zināšanu jomās kā finanses, apdrošināšana, iepirkums, tirgvedība un izglītība.

6.3. Lai cīnītos pret korupcijas un organizētās noziedzības izpausmēm, būvniecības uzņēmumi rosina pasākumu un strukturālo reformu kompleksu virkni, tostarp:

- vienkāršojot specifisko tiesisko regulējumu un nosakot stingras saistības attiecīgajiem dalībniekiem, novērst pašreizējos tehniskos, administratīvos un regulatīvos šķēršļus, kas izkropļo publiskā iepirkuma procedūras infrastruktūras ierīkošanas, būvniecības un montāžas darbu jomā;
- pārskatīt esošos līgumus un maksājumu mehānismus, tostarp ES fondu atbalstu, uzlabojot dokumentācijas plūsmu, palielinot uzraudzības un kontroles iestāžu atbildību un izmantojot darījuma kontu attiecībā uz katru projektu; nodrošināt auditu un kopīgu salīdzinošo pārbaudi veikšanu gan ar atbalsta saņēmēju, gan būvniecības uzņēmumu līdzdalību attiecībā uz veicamajiem maksājumiem un darbiem saistībā ar projektiem, ko īsteno ar kopīgu valsts un ES finansiālo atbalstu.

Briselē, 2013. gada 17. aprīlī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE